

Ja fa 45 anys de les “Jornadas de Estudio de Alternativas” a Pamplona

written by Pep Puig i Boix | 9 de desembre de 2023

Aquest passat estiu va fer ja 45 anys que es varen celebrar a la *Ciudadela* de Pamplona, les **Jornadas de Estudio de Alternativas** (juny 1978), organitzades per arquitectes. Si, si, arquitectes (les comissions de Cultura dels *Colegios de Arquitectos y Aparejadores y Arquitectos Técnicos de Navarra*), preocupats per l'hàbitat i la ordenació de l'espai, que, en la conferència de clausura de les Jornades, Henri Lefebvre va sintetitzar dient “apuntar la necesidad de un espacio nuevo para una sociedad nueva” i que la passió de Mario Gaviria va contribuir a eixamplar el propòsit inicial de les Jornades.

En la presentació de les Jornades es va dir que “nuestra intención es la de crear un clima de confianza en que las opciones que aquí se presenten son reales, son posibles; crear también el clima de que es posible recuperar el valor de uso de las cosas y desterrar la idea impuesta por los modelos desarrollistas que han dado importancia y potenciado su valor de cambio”.

També es va dir que “nuestra intención es crear un clima de confianza en las tecnologías alternativas, o, por decirlo, utilizando la expresión más rigurosa de Sergio Los, en las ‘tecnologías apropiadas para un desarrollo sostenible’”, frase que donava títol a la dissertació que faria [Sergio Loss](#), de l'Institut Universitari d'Arquitectura de Venècia.

Uns quarantena de ponents, procedents de diversos països (Catalunya, Dinamarca, Euskadi, Espanya, França, Gran Bretanya, Itàlia) va anar desgranant els diversos temes que van ser complementats per extensos debats entre tots els

participants.

Per això es va tractar sobre la captació de l'energia solar, tant tèrmica com fotovoltaica, tant en usos domèstics com a la indústria, i també es va tractar de la captació de la força del vent. A la vegada, es van dedicar diverses sessions al malbaratament de l'energia i a la crítica de la tecnologia nuclear, donat que hi era present [José Allende](#), assessor i ànima de la [Comisión de Defensa de la Costa Vasca no Nuclear](#).

De Catalunya hi participaren diversos membres del grup Tecnologies Alternatives, Radicals i Autogestionades – T.A.R.A.) que publicava, aleshores, la revista [Alfalfa](#). També hi era present en Joaquim Corominas que va exposar el que s'entenia per tecnologia alternativa: “una democratització dels coneixements, de la informació i de la formació, l'auto-organització de l'activitat del treball, la capacitat de decidir el modus de funcionament del centre de treball, la participació en el desenvolupament de la tecnologia i en l'elecció de la política industrial y econòmica en general”. Corominas, al cap de poc temps, esdevingué l'ànima inspiradora d'Ecotècnia S.C.C.L. la pionera cooperativa de desenvolupament de tecnologia èlica, que l'any 1981 es va fundar a Barcelona.

De Dinamarca hi participaren dos representants de les escoles Tvind, que foren presentats per en Jordi Alemany (TARA). Explicaren la construcció de l'aerogenerador de 2 MW que tenien en funcionament a [Tvind](#) (aleshores era el més gran que hi havia al món). I s'havia fet molt famós pel fet que va ser dissenyat i construït per treball voluntari de centenars de persones. Aquest aerogenerador avui dia continua generant electricitat. Està funcionant ininterrompudament des de l'any 1978 i és l'aerogenerador que porta més temps funcionant en el nostre planeta: 45 anys.

De França, intervingué [Edouard Kressmann](#) d'Ecoropa, organització fundada l'any 1976 a Ginebra, entorn de l'ecologia, la democràcia i la justícia i que va agrupar les

persones més rellevants del món de l'ecologia: Carl Amery, Rudolf Baho, [Paul Blau](#), [Bernard Charbonneau](#), [Jacques Ellul](#), [Edward \(Teddy\) Goldsmith](#), Robert Jungk, Petra Kelly, Sigmund Kvaloy, Alexander Langer, José Lutzenberger, Armand Pettjean, [Denis i Nanik de Rougement](#), [Manfred Siebker](#), Joan Davis, [Freda Meissner-Blau](#). Avui dia encara funciona sota la presidència de [Christine von Weizsäcker](#) i essent-ne vice-presidenta [Diana Schumacher](#). Kressman va exposar que [Ecoropa](#) era un grup de reflexió i d'acció per a una Europa de regions i no d'estats. Va fer també una crítica de l'estat-nació, invent creat per França i que s'ha copiat arreu, tot remarcant que havia captat, absorbit i robat la sobirania del poble.

De França també intervingué [Bernard Charboneau](#), defensant l'agricultura natural enfront de l'agricultura basada en els productes químics, que empobreix els sòls, enverina els entorns i proveeix aliments de molt baixa qualitat. Charboneau digué "la vera agricultura produeix aliments sans i saludables i això és mercès a l'energia solar. La primera tecnologia 'soft' que fa servir l'energia solar és l'agricultura".

De Gran Bretanya intervingué [Godfrey Boyle](#), una de les ànimes de la revista [Undercurrents](#) (que es va publicar des de l'any 1972 fins a mitjans dels anys 80), era professor de l'Open University anglesa a Milton Keynes. Va dissertar sobre les tecnologies alternatives com una necessitat de donar major autonomia a les regions i a les nacions, contraposant-les a les tecnologies que reforcen els poders dominants a les societats industrials.

Portada del llibre
"Alternativas", de
1979.

Tampoc hi mancaren intervencions exposant experiències de cases solars a Europa i de reconversió urbana a Anglaterra. De Catalunya, membres del grup TARA exposaren el projecte de granja autònoma (en energia –Sol, vent, llenya i metà–; en aigua –recollida d'aigua de pluja–; en alimentació –producció local–), que estaven duent a terme a Bescanó. També diversos arquitectes exposaren com refer ecològicament les ciutats.

Totes les intervencions i els debats que hi seguiren varen ser recollits i publicats en una obra titulada *ALTERNATIVAS: recursos tecnológicos, construcción, hábitat, sanidad, alimentación, agricultura, energías* (Euskal Bidea, Pamplona, 1979), la lectura de la qual encara avui ens pot servir de guia i en la qual encara hi podem aprendre molt.